

На основу члана 5. став 2. Закона о признавању сорти пољопривредног биља („Службени гласник РС”, број 30/10),

Министар пољопривреде, трговине, шумарства и водопривреде, доноси

**ПРАВИЛНИК
о методама испитивања сорте кромпира (*Solanum tuberosum* L.) ради признавања сорте**

"Службени гласник РС", број 70 од 23. септембра 2011.

I. УВОДНА ОДРЕДБА

Члан 1.

Овим правилником прописују се методе испитивања сорте кромпира *Solanum tuberosum* L. (у даљем тексту: сорта) на огледном пољу и у лабораторији, ради признавања сорте.

Методама из става 1. овог члана испитују се одређене битне особине сорте, ради утврђивања:

- 1) различитости, униформности и стабилности сорте (DUS тест);
- 2) боље производне и употребне вредности сорте (VCU тест).

II. МЕТОДЕ ИСПИТИВАЊА ПРОИЗВОДНЕ И УПОТРЕБНЕ ВРЕДНОСТИ СОРТЕ (VCU ТЕСТ)

1. Битне особине сорте

Члан 2.

Производна и употребна вредност сорте утврђује се на основу резултата испитивања одређених битних особина сорте које се односе на:

- 1) принос;
- 2) дужину вегетационог периода;
- 3) просечну величину кртола;
- 4) боју покожице и боју меса;
- 5) облик кртоле;
- 6) број кртола по биљци;
- 7) структуру приноса;
- 8) храпавост покожице;
- 9) отпорност на болести и штеточине.

Дужина вегетационог периода из става 1. тачка 2) овог члана обухвата број дана од ницања биљака до потпуног осушења циме, који се утврђује се на основу датума ницања 50% биљака (у даљем тексту: датум ницања биљака) и датума осушења 90% циме, као последица физиолошког зрења (у даљем тексту: датум потпуног осушења циме).

Сорта има бољу производну и употребну вредност ако у току испитивања одређених битних особина из става 1. овог члана покаже боље резултате у поређењу са тим особинама сорте стандард.

2. Испитивање на огледном пољу

Дужина испитивања сорте

Члан 3.

Испитивање сорте на огледном пољу траје две године.

Локалитет испитивања сорте

Члан 4.

Испитивање производне и употребне вредности сорте врши се на огледном пољу, на најмање три локалитета.

Услови у погледу огледног поља

Члан 5.

Сорта се испитује на огледном пољу које је постављено на земљишту које мора бити добрих производних особина и које је одговарајуће за испитивање сорте.

Предусев на огледном пољу не може бити врста која припада фамилији *Solanaceae*.

Начин постављања и извођења и огледа

Члан 6.

Сорта се испитује у више одвојених огледа, који се постављају на огледном пољу.

Оглед се изводи по плану „потпуно случајног блок система“ у четири понављања, са заштитним појасом од једног реда.

Оглед се поставља на следећи начин:

- 1) дужина парцеле – 5 m;
- 2) ширина парцеле – 3 m;
- 3) површина парцеле – 15 m²;
- 4) број редова биљака – четири;
- 5) број биљака у реду – 15;
- 6) број биљака на парцели – 60;
- 7) растојање између редова биљака – 75 cm;
- 8) растојање између биљака у реду – 33 cm;
- 9) број биљака по хектару – 40.000 биљака;
- 10) растојање између блокова – 100 cm;
- 11) обрачунска парцела – ширине 1.5 m (два реда у средини).

Оглед се поставља на локалитету у:

- 1) равничарском подручју, најкасније до половине априла;
- 2) брдском подручју, најкасније до 1. маја;
- 3) на већим надморским висинама, најкасније до 31. маја.

Величина и садња семенске кртоле сорте

Члан 7.

Семенске кртоле сорте која се испитује и сорта стандард морају да буду категорије оригинал, димензија 35 – 55 mm.

Садња семенских кртола из става 1. овог члана на огледном пољу обавља се истог дана на једном локалитету.

Агротехничке мере и мере неге

Члан 8.

Количина ђубрива, време и начин његове примене, као и одговарајуће мере неге приликом испитивања сорте одређују се, у зависности од специфичних услова локалитета (предусев, тип земљишта, подаци о анализи хранљивих материја у земљишту, временске прилике, потребе биљака и сл.), у складу са добром пољопривредном праксом.

Евиденција података

Члан 9.

У периоду гајења сорте на огледном пољу евидентирају се следећи подаци:

- 1) датум садње семенске кртоле сорте;
- 2) датум ницања;
- 3) број празних места 14 дана после ницања, са податком о узроку појаве празних места (слаба енергија клијања, болести, механичке повреде и сл.);
- 4) број кртола по биљци;
- 5) датум потпуног осушења циме;
- 6) дужина вегетационог периода;
- 7) датум вађења кртоле;
- 8) број празних места у моменту вађења кртоле;
- 9) дубина окаца на кртоли.

Праћење и оцењивање појаве болести и штеточина

Члан 10.

На огледном пољу врши се праћење и оцењивање појаве следећих болести:

- 1) *Phytophthora infestans* (Mont.) de Bary – пламењача кртола и надземне масе кромпира;
- 2) *Alternaria solani* Sorauer – црна пегавост кромпира;
- 3) *Rhizoctonia solani* Kuhn – бела нога кромпира;
- 4) *Streptomyces scabies* – обична краставост кромпира;
- 5) *Erwinia* sp. – црна нога кромпира;
- 6) *Y virus*;
- 7) *PLRV*;
- 8) *PVX*.

Приликом праћења и оцено појаве *Y virus*-а из става 1. тачка 6) овог члана евидентира се осетљивост сорте на некротични сој кртола и надземне масе.

У случају појаве других болести, односно штеточина евидентира се њихова појава и процењује степен присуства, у складу са EAPR скалом.

Мерење приноса и структуре приноса

Члан 11.

Датум вађења кртола у години испитивања усклађује се са уобичајеним датумом вађења кртола за поједини локалитет.

Мерење приноса обавља се на следећи начин:

- 1) узимају се све кућице са обрачунске парцеле из четири понављања;
- 2) кртоле се ваде и остављају на површини у кућицама, а пре мерења приноса утврђује се:
(1) број празних места (места која су настала услед механичких узрока),

(2) број кртола по биљци (просечна вредност броја кртола на пет узастопних кућица из четири понављања);

3) евидентира се укупна маса кртола у kg, по понављањима.

Мерење структуре приноса обавља се на следећи начин:

1) узима се просечан узорак здравих кртола са четири понављања и класира се по величини, помоћу квадратног мерила, у четири фракције:

(1) прва фракција: кртоле мање од 35 mm,

(2) друга фракција: кртоле од 35 до 45 mm,

(3) трећа фракција: кртоле од 45 до 55 mm,

(4) четврта фракција: кртоле веће од 55 mm;

2) евидентира се број кртола у фракцијама;

3) мери се маса сваке фракције посебно, која се изражава у проценту од укупне масе просечног узорка здравих кртола;

4) евидентирају се подаци о просечној маси и облику кртола, боји pokožице, површини pokožице, боји меса и дубини окаца.

Болесне, заражене, деформисане, оштећене кртоле издвајају се у фракцију нетржишних кртола.

3. Испитивање у лабораторији

Члан 12.

За испитивање сорте у лабораторији припрема се узорак за анализу садржаја суве материје, са најмање једног локалитета.

Узорак из става 1. овог члана се припрема за анализу узимањем одговарајућих кртола за одређену намену, тежине од 1 kg, са четири понављања (укупно 4 kg по сорти). Узорак се означава истом шифрованом ознаком као и сорта на огледном пољу, у складу са законом којим се уређује признавање сорти пољопривредног биља.

Из узорка из става 2. овог члана формира се мањи узорак за хемијске анализе, који се доставља лабораторији.

Изузетно од става 1. овог члана, ако подносилац захтева за признавање сорте (власник сорте, односно његов овлашћени заступник) то захтева, о његовом трошку, могу се обављати и испитивања сорте у лабораторији, ради анализе редукујућих шећера или друге хемијске анализе.

4. Обрада података о резултатима испитивања

Обрада података о резултатима испитивања приноса кртола

Члан 13.

Обрада података о резултатима испитивања приноса кртола врши се израчунавањем анализе варијансе по плану „потпуно случајног блок система“, а оцена значајности се изражава на основу F теста и Dunnet-овог теста за поређење средина третмана са стандардом на нивоу значајности $p=0,05$ и $p=0,01$.

Поред оцене значајности из става 2. овог члана, за принос кртоле израчунава се и коефицијент варијације (Cv) огледа.

За обрачун укупног приноса користе се подаци укупног приноса кртола са обрачунске парцеле по понављањима.

У случају да је број празних места на парцели већи од 10%, у моменту вађења кртола, не врши се обрачун приноса кртола са те парцеле.

Обрада података о резултатима испитивања осталих битних особина

Члан 14.

Обрада података о резултатима испитивања осталих битних особина сорте врши се израчунавањем аритметичке средине.

III. МЕТОДЕ ИСПИТИВАЊА РАЗЛИЧИТОСТИ, УНИФОРМНОСТИ И СТАБИЛНОСТИ СОРТЕ (DUS ТЕСТ)

Члан 15.

Испитивање различитости, униформности и стабилности (DUS тест) сорте спроводи се у складу са методом одређеном техничким упутством за тестирање различитости, униформности и стабилности сорте.

IV. ЗАВРШНА ОДРЕДБА

Члан 16.

Овај правилник ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у „Службеном гласнику Републике Србије“.

Број 110-00-00164/2011-09

У Београду, 29. августа 2011. године

Министар,

Душан Петровић, с.р.